APÈNDIX 5.I CÀLCUL D'INTEGRALS DE CONVOLUCIÓ

5.I.1 Introducció

La pressió acústica interna a la secció d'entrada d'un tub en un cert instant de temps t es pot obtenir mitjançant la integral de convolució entre el cabal que la travessa i la resposta impulsional del tub:

$$p(t) = h(t) * u(t) = \int_0^t h(t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau .$$

La manera usual de resoldre numèricament aquesta integral és discretitzar-la en intervals regulars de temps i fer hipòtesis respecte la resposta impulsional i el cabal.

5.I.2 Convolució amb una funció exponencial

Si es suposa que la resposta impulsional és del tipus exponencial, $h(t) = Ae^{bt}$, la pressió acústica a l'instant $t+\Delta t$ es pot obtenir a partir del seu valor a l'instant t i del valor del cabal en instants recents de temps. En efecte, la integral de convolució es pot separar en dues: una entre $[0, t]$ i una altra entre $[t, t+\Delta t]$, de manera que:

$$p(t+\Delta t) = \int_0^t h(t+\Delta t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau + \int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau \quad . \qquad (\text{5.I.2.1})$$

La primera integral resulta ser proporcional al valor de $p(t)$:

$$\int_0^t h(t+\Delta t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau = \int_0^t Ae^{b(t+\Delta t-\tau)}\,u(\tau)\,d\tau = e^{b\Delta t}\int_0^t Ae^{b(t-\tau)}\,u(\tau)\,d\tau =$$

$$e^{b\Delta t}\int_0^t h(t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau = e^{b\Delta t}\,p(t) \quad ,$$

mentre que per resoldre la segona cal fer hipòtesis sobre la variació del cabal $u(t)$ dins de l'interval d'integració. Les aproximacions més simples que es poden fer sobre la fluctuació del cabal en l'interval de temps $[t, t+\Delta t]$ són o bé suposar-lo constant o bé que varia linealment amb el temps. D'aquesta manera es discretitza la integral en intervals finits de temps, cosa que permet calcular-ne el valor.

5.I.2.1 Aproximació constant per al cabal

Si es suposa que el cabal es manté aproximadament constant dins l'interval d'integració la segona integral de l'equació 5.I.2.1 es reescriu:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau = u(t+\Delta t)\int_t^{t+\Delta t} A e^{b(t+\Delta t-\tau)}\,d\tau = u(t+\Delta t)\frac{A}{b}\left(e^{b\Delta t}-1\right) \ ,$$

amb la qual cosa la pressió a l'instant $t+\Delta t$ es pot calcular aproximadament com:

$$p(t+\Delta t) \approx k_1\, p(t) + k_2\, u(t+\Delta t) \ , \text{ amb } k_1 = e^{b\Delta t} \ \ i \ \ k_2 = \frac{A}{b}\left(e^{b\Delta t}-1\right) \ ,$$

expressió que posa de manifest que només cal fer tres operacions per cada pas temporal en què es discretitza la integral de convolució i que proporciona un algoritme recurrent per al càlcul de la pressió a l'interior d'un tub.

5.I.2.2 Aproximació lineal per al cabal

Es pot obtenir una aproximació millor per a la pressió si es considera que el cabal varia de forma lineal dins l'interval d'integració, de manera que:

$$u(\tau) = \frac{u(t+\Delta t)-u(t)}{\Delta t}(\tau - t) + u(t) = m(\tau - t) + u(t).$$

En aquest cas la segona integral de l'equació 5.I.2.1 es reescriu:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau = \int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)\left[m(\tau-t)+u(t)\right]d\tau \ ,$$

que si s'introdueix el canvi el variable $t' = t+\Delta t-\tau$ presenta la forma:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau = m\int_0^{\Delta t} h(t')\,(\Delta t-t')\,dt' + u(t)\int_0^{\Delta t} h(t')\,dt' =$$

$$-\,m\int_0^{\Delta t} h(t')\,t'\,dt' + [m\Delta t+u(t)]\int_0^{\Delta t} h(t')\,dt' = u(t+\Delta t)C_1 - mC_2\ ,$$

on $C_1 = \int_0^{\Delta t} h(t)\,dt$ i $C_2 = \int_0^{\Delta t} h(t)\,t\,dt.$

Si es té en compte que $h(t) = Ae^{bt}$, s'obté:

$$C_1 = \frac{A}{b}\left(e^{b\Delta t}-1\right) \text{ i } C_2 = \frac{A}{b^2}\left[e^{b\Delta t}(b\Delta t-1)+1\right],$$ amb la qual cosa:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)\left[m(\tau-t)+u(t)\right]d\tau = \left(C_1-\frac{C_2}{\Delta t}\right)u(t+\Delta t)+\frac{C_2}{\Delta t}u(t),$$ i en conseqüència:

$$p(t+\Delta t) \approx k_1 p(t) + k_2 u(t) + k_3 u(t+\Delta t)\ ,$$

amb $k_1 = e^{b\Delta t}$, $k_2 = \dfrac{A}{b^2\,\Delta t}\left[e^{b\Delta t}(b\Delta t-1)+1\right]$ i $k_3 = -\dfrac{A}{b} + \dfrac{A}{b^2\,\Delta t}\left(e^{b\Delta t}-1\right).$

Aquesta expressió posa de manifest que només cal realitzar cinc operacions per cada pas d'integració de la integral de convolució i proporciona l'algoritme recurrent corresponent.

5.I.3 Convolució amb una funció harmònica esmorteïda

Si es suposa que la resposta impulsional és del tipus harmònica esmorteïda, $h(t) = Ae^{bt}\cos(\omega t+\phi)$ amb $b<0$, es pot definir la funció complexa corresponent de manera que la seva convolució amb el cabal doni la pressió acústica desitjada. Així:

$$\hat{h}(t) = Ae^{bt+\mathrm{j}(\omega t+\phi)} = Ae^{(b+\mathrm{j}\omega)t+\mathrm{j}\phi}\ ,\ \ h(t) = \mathrm{Re}\left[\hat{h}(t)\right] \text{ i}$$

$$\hat{p}(t) = \hat{h}(t) * u(t) = \int_0^t \hat{h}(t-\tau)\,u(\tau)\,d\tau\ ,\ \ p(t) = \mathrm{Re}\left[\hat{p}(t)\right]\ .$$

Coneguda la pressió en un instant t, $p(t)$, es pot obtenir el seu valor a l'instant següent, $p(t+\Delta t)$, amb poques operacions. L'equació anàloga a la 5.I.2.1 és:

$$\hat{p}(t+\Delta t) = \int_0^t \hat{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau + \int_t^{t+\Delta t} \hat{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau \ ,$$

que es pot descompondre en una part real i una d'imaginària:

$$p(t+\Delta t) = \int_0^t h(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau + \int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau \qquad (\ 5.I.3.1\ )$$

$$\tilde{p}(t+\Delta t) = \int_0^t \tilde{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau + \int_t^{t+\Delta t} \tilde{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau \qquad (\ 5.I.3.2\ )$$

essent $\tilde{p}(t) = \mathrm{Im}[\hat{p}(t)]$ i $\tilde{h}(t) = \mathrm{Im}\left[\hat{h}(t)\right] = Ae^{bt}\sin(\omega t+\phi)$.

La funció nucli de la primera integral de 5.I.3.1 es pot reescriure com:

$$h(t+\Delta t-\tau) = Ae^{b(t+\Delta t-\tau)}\cos[\omega(t+\Delta t-\tau)+\phi] =$$

$$\left\{Ae^{b(t-\tau)}\cos[\omega(t-\tau)+\phi]\right\}e^{b\Delta t}\cos(\omega\Delta t) - \left\{Ae^{b(t-\tau)}\sin[\omega(t-\tau)+\phi]\right\}e^{b\Delta t}\sin(\omega\Delta t) =$$

$$h(t-\tau)e^{b\Delta t}\cos(\omega\Delta t) - \tilde{h}(t-\tau)e^{b\Delta t}\sin(\omega\Delta t).$$

Així doncs la primera integral de 5.I.3.1 val:

$$\int_0^t h(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = e^{b\Delta t}\cos(\omega\Delta t)\,p(t) - e^{b\Delta t}\sin(\omega\Delta t)\,\tilde{p}(t).$$

Anàlogament per a la primera integral de 5.I.3.2:

$$\tilde{h}(t+\Delta t-\tau) = Ae^{b(t+\Delta t-\tau)}\sin[\omega(t+\Delta t-\tau)+\phi] =$$

$$\left\{Ae^{b(t-\tau)}\sin[\omega(t-\tau)+\phi]\right\}e^{b\Delta t}\cos(\omega\Delta t) + \left\{Ae^{b(t-\tau)}\cos[\omega(t-\tau)+\phi]\right\}e^{b\Delta t}\sin(\omega\Delta t) =$$

$\tilde{h}(t-\tau)e^{b\Delta t}\cos(\omega\Delta t) + h(t-\tau)e^{b\Delta t}\sin(\omega\Delta t)$, amb la qual cosa:

$$\int_0^t \tilde{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = e^{b\Delta t}\sin(\omega\Delta t)\,p(t) + e^{b\Delta t}\cos(\omega\Delta t)\,\tilde{p}(t).$$

Per calcular les segones integrals de les equacions 5.I.3.1 i 5.I.3.2 cal tornar a fer hipòtesis sobre la fluctuació del cabal en l'interval $[t, t+\Delta t]$.

5.I.3.1 Aproximació constant per al cabal

Si es suposa que el cabal es manté constant en l'interval d'integració i es té en compte que la resposta impulsional és del tipus harmònic esmorteït, aleshores:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = u(t+\Delta t)\int_t^{t+\Delta t} Ae^{b(t+\Delta t-\tau)}\cos[\omega(t+\Delta t-\tau)+\phi]\,d\tau =$$

$$u(t+\Delta t)\int_0^{\Delta t} Ae^{bt'}\cos(\omega t'+\phi)\,dt' \quad ,$$

on s'ha introduït el canvi de variable $t' = t+\Delta t-\tau$ i per tant:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = u(t+\Delta t)k_1, \text{ amb}$$

$$k_1 = \frac{A}{b^2+\omega^2}\left\{e^{b\Delta t}\left[b\cos(\omega\Delta t+\phi)+\omega\sin(\omega\Delta t+\phi)\right]-\left(b\cos\phi+\omega\sin\phi\right)\right\}.$$

Per altra banda:

$$\int_t^{t+\Delta t} \tilde{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = u(t+\Delta t)\int_t^{t+\Delta t} Ae^{b(t+\Delta t-\tau)}\sin[\omega(t+\Delta t-\tau)+\phi]\,d\tau =$$

$$u(t+\Delta t)\int_0^{\Delta t} Ae^{bt'}\sin(\omega t'+\phi)\,dt' \quad ,$$

i per tant:

$$\int_t^{t+\Delta t} \tilde{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = u(t+\Delta t)\tilde{k}_1, \text{ amb}$$

$$\tilde{k}_1 = \frac{A}{b^2+\omega^2}\left\{e^{b\Delta t}\left[b\sin(\omega\Delta t+\phi)-\omega\cos(\omega\Delta t+\phi)\right]-\left(b\sin\phi-\omega\cos\phi\right)\right\}.$$

Així doncs la pressió a l'instant $t+\Delta t$ es pot calcular com:

$$p(t+\Delta t) = \text{ecos}\; p(t) - \text{esin}\; \tilde{p}(t) + k_1 \;\; u(t+\Delta t) \;\; ,$$
$$\tilde{p}(t+\Delta t) = \text{esin}\; p(t) + \text{ecos}\; \tilde{p}(t) + \tilde{k}_1 \;\; u(t+\Delta t) \;\; ,$$

amb $\text{ecos} = e^{b\Delta t}\cos(\omega\Delta t)$ i $\text{esin} = e^{b\Delta t}\sin(\omega\Delta t)$. Aquestes expressions proporcionen l'algoritme recurrent per calcular la pressió i mostren que calen només sis operacions per pas temporal quan es calcula la integral de convolució.

5.I.3.2 Aproximació lineal per al cabal

Si es considera que el cabal varia linealment dins l'interval $[t, t{+}\Delta t]$ aleshores, anàlogament al cas exposat a l'apartat 5.I.2.2 s'arriba a establir que:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = -m\int_0^{\Delta t} h(t)\,t\,dt + [m\Delta t + u(t)]\int_0^{\Delta t} h(t)\,dt = u(t+\Delta t)C_1 - mC_2 \;\; ,$$
$$\int_t^{t+\Delta t} \tilde{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = -m\int_0^{\Delta t} \tilde{h}(t)\,t\,dt + [m\Delta t + u(t)]\int_0^{\Delta t} \tilde{h}(t)\,dt = u(t+\Delta t)\tilde{C}_1 - m\tilde{C}_2 \;\; ,$$

amb la qual cosa:

$$\int_t^{t+\Delta t} h(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = \left(C_1 - \frac{C_2}{\Delta t}\right)\; u(t+\Delta t) + \frac{C_2}{\Delta t}\;\; u(t) \quad \text{i}$$
$$\int_t^{t+\Delta t} \tilde{h}(t+\Delta t-\tau)u(\tau)\,d\tau = \left(\tilde{C}_1 - \frac{\tilde{C}_2}{\Delta t}\right)\; u(t+\Delta t) + \frac{\tilde{C}_2}{\Delta t}\;\; u(t) \;\; ,$$

amb $C_1 = \int_0^{\Delta t} h(t)\,dt$, $C_2 = \int_0^{\Delta t} h(t)\,t\,dt$, $\tilde{C}_1 = \int_0^{\Delta t} \tilde{h}(t)\,dt$ *i* $\tilde{C}_2 = \int_0^{\Delta t} \tilde{h}(t)\,t\,dt$.

Si es substitueix el valor de $h(t)$ s'obtenen els valors de les integrals anteriors amb la qual cosa la pressió s'escriu com:

$$p(t+\Delta t) = \text{ecos}\; p(t) - \text{esin}\; \tilde{p}(t) + \left(C_1 - \frac{C_2}{\Delta t}\right)\; u(t+\Delta t) + \frac{C_2}{\Delta t}\;\; u(t)$$
$$\tilde{p}(t+\Delta t) = \text{esin}\; p(t) + \text{ecos}\; \tilde{p}(t) + \left(\tilde{C}_1 - \frac{\tilde{C}_2}{\Delta t}\right)\; u(t+\Delta t) + \frac{\tilde{C}_2}{\Delta t}\;\; u(t) \;\; ,$$

amb:

$$C_1 = \frac{A}{b^2+\omega^2}\left\{e^{b\Delta t}\left[b\cos(\omega\Delta t+\phi)+\omega\sin(\omega\Delta t+\phi)\right]-(b\cos\phi+\omega\sin\phi)\right\} ,$$

$$C_2 = \frac{A}{b^2+\omega^2}\left\{e^{b\Delta t}\left[\left(b\Delta t-\frac{b^2-\omega^2}{b^2+\omega^2}\right)\cos(\omega\Delta t+\phi)+\left(\omega\Delta t-\frac{2b\omega}{b^2+\omega^2}\right)\sin(\omega\Delta t+\phi)\right]+\right.$$
$$\left.\left(\frac{b^2-\omega^2}{b^2+\omega^2}\cos\phi+\frac{2b\omega}{b^2+\omega^2}\sin\phi\right)\right\} ,$$

$$\tilde{C}_1 = \frac{A}{b^2+\omega^2}\left\{e^{b\Delta t}\left[b\sin(\omega\Delta t+\phi)-\omega\cos(\omega\Delta t+\phi)\right]-(b\sin\phi-\omega\cos\phi)\right\} \text{ i}$$

$$\tilde{C}_2 = \frac{A}{b^2+\omega^2}\left\{e^{b\Delta t}\left[\left(b\Delta t-\frac{b^2-\omega^2}{b^2+\omega^2}\right)\sin(\omega\Delta t+\phi)-\left(\omega\Delta t-\frac{2b\omega}{b^2+\omega^2}\right)\cos(\omega\Delta t+\phi)\right]+\right.$$
$$\left.\left(\frac{b^2-\omega^2}{b^2+\omega^2}\sin\phi-\frac{2b\omega}{b^2+\omega^2}\cos\phi\right)\right\} .$$

Aquestes expressions mostren que són necessàries tan sols deu operacions a cada pas temporal de l’algoritme recurrent de convolució per determinar la pressió.

5.I.4 Resposta impulsional d’un sistema d’un grau de llibertat

En la descomposició modal de $h(t)$ es pren com a funció base la resposta impulsional d’un sistema d’un grau de llibertat representatiu d’un mode propi. Aquesta $h(t)$ es pot obtenir analíticament com a transformada de Fourier de la impedància $Z(\omega)$ corresponent definida com $Z(\omega) = p/\dot{y}$.

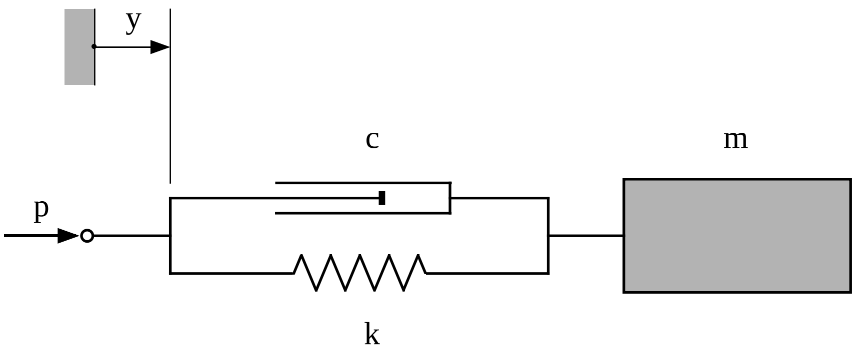

Fig. 5.I.4.1 Sistema d’un grau de llibertat representatiu d’un mode propi.

La impedància d’aquest sistema ve donada per l’expressió:

$$Z(\omega) = \frac{c}{2\zeta}\frac{j\rho - 2\zeta\rho^2}{\left(1-\rho^2+2j\zeta\rho\right)} = c + c\ \frac{\rho j\left(1-4\zeta^2\right)-2\zeta}{2\zeta\left(1-\rho^2+2j\zeta\rho\right)}\ ,$$

amb $2\zeta = \dfrac{c}{\sqrt{km}}$, $\rho = \dfrac{\omega}{\omega_o}$ i $\omega_o = \sqrt{\dfrac{k}{m}}$.

La resposta impulsional serà doncs:

$$h(t) = c\ \delta(t) + c\ \frac{\omega_o\ e^{-\zeta\omega_o t}}{2\zeta\ \sqrt{1-\zeta^2}}\left[\left(\frac{4\zeta^2-3}{2}\ \sin\left(\omega_o\sqrt{1-\zeta^2}\ t\right) + \frac{\left(1-4\zeta^2\right)\sqrt{1-\zeta^2}}{2\zeta}\ \cos\left(\omega_o\sqrt{1-\zeta^2}\ t\right)\right)\right],\ \text{per tant}$$

$$h(t) = c\ \delta(t) + c\ \frac{\omega_o\ e^{-\zeta\omega_o t}}{2\zeta\ \sqrt{1-\zeta^2}}\ \cos\left(\omega_o\sqrt{1-\zeta^2}\ t+\phi\right),$$

amb $\tan\phi = \dfrac{\left(3-4\zeta^2\right)\zeta}{\left(1-4\zeta^2\right)\sqrt{1-\zeta^2}}$.